

Ministerie van Justitie en Veiligheid

> Retouradres Postbus 20301 2500 EH Den Haag

De voorzitter van het Veiligheidsberaad
De voorzitters van de Veiligheidsregio's
De Colleges van Burgemeester en Wethouders
De voorzitter van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG)

**Directoraat-Generaal
Oekraïense Ontheemden**

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/jenv

Ons kenmerk
4023845

*Bij beantwoording de datum
en ons kenmerk vermelden.
Wilt u slechts één zaak in uw
brief behandelen.*

Datum 25 mei 2022
Onderwerp Bevestiging aanvullende randvoorwaarden bij verzoek 25.000 extra
noodopvangplaatsen voor Oekraïense ontheemden

Geachte 5.1.2e voorzitters van de Veiligheidsregio's,
Colleges van Burgemeesters en Wethouders,

Op 29 april jl. heb ik gemeenten per brief verzocht om 25.000 extra noodopvangplaatsen voor ontheemden uit Oekraïne te organiseren. In de brief is opgenomen dat het Ministerie van Justitie en Veiligheid met de Veiligheidsregio's en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) in gesprek gaat over de voorwaarden om dit te kunnen realiseren.

Van de voorzitter van het Veiligheidsberaad ontving ik op 28 april jl. reeds aanvullende voorwaarden teneinde deze noodopvangplaatsen te kunnen realiseren. De VNG heeft mij van hun aanvullende randvoorwaarden op de hoogte gesteld op 4 mei jl. Inmiddels hebben deze gesprekken plaatsgevonden. In deze brief geef ik puntsgewijs aan tot welke afspraken dit geleid heeft.

Gezamenlijk streven we naar meer duidelijkheid, het ontzorgen van gemeenten, draagvlak en duidelijke tijdspaden. De punten in bijgaande brief hebben geleid tot aanvullende vragen en andere knelpunten. Deze brief beperkt zich tot de voorwaarden om te komen tot 75.000 opvangplaatsen. Overige opmerkingen en knelpunten neem ik ter harte en worden geagendeerd in het Directeurenoverleg Oekraïne (DOEK) en kunnen afhankelijk van de zwaarte vervolgens verder doorgeleid worden naar de Ambtelijke Commissie Migratie en Samenleving Oekraïne (ACMS-OEK) en de Ministeriële Commissie Migratie en Samenleving Oekraïne (MCMS-OEK).

1. Beschikbaar stellen van menskracht

Personele tekorten en overbelasting van de ambtelijke organisatie van gemeenten en veiligheidsregio's vormen een steeds groter probleem en kunnen leiden tot stagnatie. Bij verdere toename in het aantal plaatsen wordt dit steeds lastiger.

Om gemeenten hierbij zoveel mogelijk te ondersteunen lopen de volgende trajecten:

- De minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening (VRO) werkt in samenwerking met de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid, gemeenten, corporaties en bouwers een aanpak uit die gemeenten ondersteunt met specifieke kennis en expertise om opvang te realiseren, waaronder op het gebied van haalbaarheidsstudies, vergunningentrajecten en projectbegeleiding.
- Het Rode Kruis, Vluchtelingenwerk Nederland en het Leger des Heils ondersteunen de gemeentes op de opvanglocaties, en zij hebben een aanbod gedaan voor verdere uitbreiding. Deze aanbieding wordt momenteel verder uitgewerkt.
- We werken aan het beter kunnen inzetten van specifieke capaciteit onder de ontheemden uit Oekraïne zelf, bijvoorbeeld voor psychosociale steun en de inzet van docenten.
- De financiële regeling voor gemeenten voor het opvangen van ontheemden geldt ook voor de plaatsen tot 75.000. Daarnaast wordt gewerkt aan een financiële regeling voor de coördinerende taken van de Veiligheidsregio's (en gemeenten indien van toepassing). Dit traject loopt en gestreefd wordt deze regeling te agenderen in de MCMS van 21 juni.

2. Flankerend beleid om druk op voorzieningen te mitigeren

De toenemende druk op de medische zorg en het onderwijs vraagt om landelijke oplossingen. Verschillende maatregelen heb ik benoemd in de verzamelbrief 'opvang ontheemden uit Oekraïne' van 20 april jl¹.

Voor de lange termijn geldt dat het Ministerie van Justitie en Veiligheid de scenario's uitbreidt met modellen voor de zorgvraag en onderwijsvraag, in samenwerking met de Ministeries van VWS, SZW en OCW. Zo krijgen we beter grip op het moment dat hier de grenzen bereikt worden, en kunnen we tijdig handelen.

3. Grootschalige opvanglocaties voor langdurig verblijf realiseren

Vanwege de grote voorzieningendruk en capaciteitstekorten kan gedacht worden aan het concentreren van voorzieningen. Grootschalige locaties voor (semipermanente) opvang zijn hiervoor een oplossing, zij het dat dergelijke locaties ook nieuwe vraagstukken met zich meebrengen op het gebied van leefbaarheid en veiligheid.

Het is één van de hoofddoelstellingen van de Nationale Opvang Organisatie (NOO) om ervoor te zorgen dat er projecten voor opvang worden ontwikkeld. Dat is van belang als opvolging van de in principe tijdelijke noodopvang. Ontheemden uit Oekraïne kunnen dan doorstromen naar een meer bestendige vorm van opvang, waarbij de noodzakelijke voorzieningen gegroepeerd kunnen worden aangeboden.

De praktijk is dat veel gemeenten er zelf al intensief mee bezig zijn op een schaal die past in de omgeving. Deze initiatieven worden geïnventariseerd en ondersteund door het gezamenlijke locatieteam van de NOO en BZK. BZK richt zich daarbij vanuit de verantwoordelijkheid van volkshuisvesting en ruimtelijke

¹ (Kamerstukken II 2021–2022, 19637-2857)

ordening op het stimuleren van (semipermanente) opvangprojecten voor ontheemden en andere aandachtsgroepen.

4. Verdeelmodel naar absorptievermogen in plaats van een vast aantal per veiligheidsregio

Het heeft de voorkeur om de 25.000 extra plaatsen te realiseren op basis van beschikbaarheid, en niet op basis van pondsgewijze verdeling. De veiligheidsregio's zijn de afgelopen maanden in een gat gesprongen en dit geeft mij vertrouwen in het coördinatievermogen van de regio's. Het is aan de veiligheidsregio's om een voorstel te maken voor de verdeling, gebaseerd op gezamenlijke inventarisatie van de mogelijkheden en adaptief aan de instroom van ontheemden. Zij houden hierbij o.a. rekening met de omvang van de regio, inwoneraantal, de al gerealiseerde opvang (ook in de asielketen) en de mogelijkheden op de wat langere termijn. Ik stel voor het voorstel voor de verdeling gezamenlijk te bekrachtigen in een bestuurlijke afspraak.

5. Helderheid over de duur van de additionele opdracht

De duur van de opdracht is sterk afhankelijk van het verloop van de oorlog in Oekraïne, de instroom van de vluchtelingen en met grote zekerheden omgeven. Daarnaast is deze afhankelijk van de termijn die nodig is voor het realiseren van locaties.

De geldigheid van de financiële regeling (specifieke uitkering (SPUK)) die nu in de MCMS van 24 mei voorligt is voor drie maanden met een terugwerkende kracht vanaf 1 maart. Daarnaast kan deze regeling nog eens verlengd worden met drie maanden (tot 1 september). Voor het huren van locaties geldt een termijn van één jaar, in overleg met het ministerie van Justitie en Veiligheid is maatwerk tot twee jaar mogelijk.

Het is aannemelijk dat deze crisis langer zal duren en dat in lijn daarmee ook de opdracht langer zal voortduren.

Momenteel wordt gewerkt aan een nieuwe financiële regeling, waarbij het uitgangspunt blijft dat gemeenten een reële compensatie ontvangen (zie ook punt 8).

6. Gezamenlijke uitvoeringsorganisatie tussen Rijk, veiligheidsregio's en gemeenten

Met het instellen van de specifieke besluitvormingsstructuur (Directeurenoverleg Oekraïne (DOEK), Ambtelijke Commissie Migratie en Samenleving (ACMS), Ministeriële Commissie Migratie en Samenleving (MCMS)), vaste overleggen en het instellen van diverse werkgroepen zijn op alle niveaus de Veiligheidsregio's en de VNG goed aangehaakt.

Passend in het bestuurlijke besluitvormingsproces met de inrichting van de MCMS, is er tweewekelijks, vooruitlopend en ter voorbereiding op het Veiligheidsberaad en de MCMS, een structureel overleg tussen de vertegenwoordigers op directeursniveau van DG Oek, de NOO, de gemeenten en de veiligheidsregio's is vooroverleg VB. Het overleg heeft tot doel de actualiteit rond de opvang te blijven delen, doelen en resultaten te bespreken.

Het Knooppunt Coördinatie Informatie Oekraïne blijft het punt voor centrale informatiedeling voor de verschillende partners.

7. 'Warme ingroei' van de opdracht voor extra 25.000 Oekraïense vluchtelingen

De opgenomen data van 23 mei respectievelijk 23 juni zijn in mijn brief van 29 april 2022 benoemd als streefdata, en worden ook zo beschouwd.

8. Adequate en flexibele financiële regeling inzake vergoeding kosten veiligheidsregio's en gemeenten.

In de brief aan de Tweede Kamer van 8 maart 2022² heeft het kabinet toegezegd dat de kosten die worden gemaakt vanwege de realisatie en exploitatie van deze opvang van rijkswege worden vergoed. Deze vergoeding gebeurt op basis van een specifieke uitkering (SPUK). De juridische grondslag van deze SPUK is een ministeriële regeling met een looptijd van maximaal zes maanden. Deze ligt op 24 mei 2022 ter besluitvorming in de MCMS.

De toereikendheid van het normbedrag en de uitvoerbaarheid van de SPUK worden door een externe partij gemonitord, het onderzoek hiertoe start op 1 juni. In dit onderzoek wordt nadrukkelijk meegenomen of de normbedragen ook voldoende zijn voor de aanvullende 25.000 plaatsen.

Na de periode van zes maanden blijft de SPUK bestaan. De ministeriële regeling zal vervangen worden door een Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB). De ministeriële regeling dient als blauwdruk voor de AMvB. Daarin zullen ook de resultaten van het monitoronderzoek verwerkt worden.

Daarnaast wordt, zoals hierboven genoemd, gewerkt aan een financiële regeling voor de coördinerende taken van de Veiligheidsregio's (en gemeenten indien van toepassing). Dit traject loopt en gestreefd wordt deze regeling te agenderen in de MCMS van 21 juni.

Tevens zijn financiële middelen ter beschikking gesteld voor de dienstverlening en ondersteuning van de opvang Oekraïners door NGO's en voor de coördinatie en het faciliteren van de particuliere opvang door consortium RefugeeHomeNL.

9. Juridisch instrumentarium uitbreiden met de mogelijkheid tot vorderen van potentiële opvanglocaties

Het staatsnoodrecht (Wet verplaatsing bevolking en de Vorderingswet) bevat een vorderingsbevoegdheid die slechts in geval van buitengewone omstandigheden geactiveerd kan worden. Op dit moment ligt het niet in de rede om deze bepalingen in werking te stellen.

10. De inspanningen van de verschillende overheden zoals de NOO, veiligheidsregio's en gemeenten versterken elkaar

De komst van grote aantallen ontheemden uit Oekraïne vraagt erom dat het Rijk, provincies, gemeenten en andere betrokkenen schouder aan schouder optrekken.

² Kamerstukken II 2021/2022, 19 637, 2829

Alleen gezamenlijk kunnen wij de onvoorspelbare omstandigheden van het moment het hoofd bieden. Momenteel spant de NOO zich samen met de partners is om zoveel mogelijke opvanglocaties te verkennen en aan te bieden aan de gemeenten.

Het Rijk en de medeoverheden moeten elkaar in de aanpak versterken. De uitvoering van opvangplaatsen gebeurt op lokaal niveau. De ondersteunende coördinatie op de realisatie gebeurt op regionaal niveau. De beleidsbepaling en ondersteuning op nationaal niveau. De DG Oek draagt zorg voor interdepartementale afstemming en de strategische verbinding met landelijke partijen, zoals de NGO's Rode Kruis, Vluchtelingenwerk, Leger des Heils en de Dierenbescherming en anderen uit het maatschappelijk middenveld.

De NOO betreft de VNG, de politie en de NGO's bij de feitelijke ontwikkeling en keuzes van opvanglocaties. Ter illustratie hiervan: het Rode Kruis heeft een voorstel aan de DG Oek gericht op uitbreiding van hun activiteiten in het land, zoals het locatiemanagement. Wanneer dat tot afspraken leidt, kunnen die al dan niet met tussenkomst van de NOO lokaal toegepast worden bij bestaande of nieuwe opvanglocaties.

Ook de genoemde aanpak voor semi-permanent onderdak (met gemeenten, corporaties en bouwers) richt zich op onderlinge versterking van inspanningen.

11. Beschikbaar stellen RVB vastgoed

Het RVB heeft haar beschikbare geschikt te maken panden aangeboden aan COA voor asielopvang en de gemeenten voor de opvang van ontheemden uit Oekraïne. Het kabinet heeft middelen vrijgemaakt die door gemeenten aangevraagd kunnen worden om het pand gebruiksklaar te (laten) maken.

Slotopmerkingen

Zoals in de opening opgenomen, adresseert deze brief niet alle kansen en knelpunten rondom de opvang van ontheemden uit Oekraïne. Ik neem de ontvangen signalen serieus en deze zullen op andere wijze een vervolg krijgen.

Met deze brief ga ik ervan uit dat de gemaakte afspraken nu voldoende bekrachtigd zijn, en ik kijk uit naar de verdere samenwerking.

Hoogachtend,

5.1.2e van der Burg
Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid